

OPINIE SEPARATĂ,

formulată în temeiul articolelor 27 alineatul (5) din Legea
cu privire la Curtea Constituțională și 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin prezenta, îmi exprim dezacordul cu Hotărârea nr. 5 din 5 martie 2024, prin care Curtea Constituțională a declarat neconstituțional articolul 6 alin. (11) din Codul fiscal în redactarea Legii nr. 285 din 5 octombrie 2023, considerând că la adoptarea legii respective a fost încălcată procedura parlamentară, fapt care a dus la încălcarea articolului 111 alin. (1) din Constituție.

Am susținut cu fermitate că sesizările nr.229a/2023 și 261a/2023 trebuiau respinse din considerentele ce urmează.

CU PRIVIRE LA PROCEDURA DE ADOPTARE A LEGII

1. Curtea Constituțională a constatat că în procesul de adoptare a normelor contestate nu au fost respectate dispozițiile articolului 111 alin. (1) din Constituție, deoarece: (i) reprezentanții Parlamentului și ai Adunării Populare a UTA Găgăuzia nu au ajuns la un consens în cadrul consultărilor (§ 72), (ii) Comisia parlamentară economie, buget și finanțe nu și-a prezentat opinia referitor la argumentele formulate de reprezentanții UTA Găgăuzia în timpul consultărilor (§ 74), precum și că (iii) consultările dintre, pe de o parte, Parlament și reprezentanții autorităților centrale și, pe de altă parte, reprezentanții UTA Găgăuzia nu au fost caracterizate de efectivitate (§ 77).

2. În opinia subsemnatului, constatările Curții Constituționale nu se sprijină pe materialele cauzei.

3. Materialele cauzei constituționale demonstrează că între părțile implicate au avut loc consultări, ce se confirmă prin următoarele.

4. Înregistrat cu titlu de inițiativă legislativă la Secretariatul Parlamentului pe data de 18 iulie 2023, proiectul de lege privind modificarea articolului 6 din Codul fiscal a devenit public și accesibil persoanelor interesate.

5. La 24 iulie 2023¹, Adunarea Populară a Găgăuziei a adoptat Hotărârea nr. 210-C3/VII, din care rezultă că aceasta a examinat proiectul de lege, a propus autorilor inițiativei legislative să-și retragă proiectul și să inițieze consultări, inclusiv să convoace grupul de lucru comun format din reprezentanți ai Parlamentului și ai Adunării Populare a Găgăuziei, precum și a aprobat o Concluzie critică asupra proiectului de lege.

¹ <https://halktoplushu.md/archives/13571>

6. Prin Rezoluția nr. 3 din 27 iulie 2023, Bașcanul Găgăuziei a formulat o concluzie critică asupra proiectului de lege și s-a pronunțat împotriva adoptării lui.

7. La 14 august 2023, Comisia economie, buget și finanțe a Parlamentului a organizat consultări publice cu reprezentanții UTA Găgăuzia, inclusiv cu deputații Adunării Populare, membrii executivului autonomiei, la care s-a discutat proiectul de lege privind modificarea articolului 6 din Codul fiscal (a se vedea video²).

8. La 12 septembrie 2023, s-a desfășurat ședința grupului de lucru format din deputați și reprezentanți ai Parlamentului, ai Adunării Populare a UTA Găgăuzia, ai Ministerului Finanțelor și Serviciului Fiscal de Stat, care a avut ca obiect al discuției proiectul de lege menționat (a se vedea stenograma)³.

9. La 28 septembrie 2023, Bașcanul Găgăuziei a întocmit scrisoarea nr. 377, în care a repetat criticile anterioare asupra proiectului de lege și a susținut că normele privind restituirea taxei pe valoarea adăugată și a accizelor din bugetul autonomiei afectează bugetul UTA Găgăuzia și că proiectul de lege nu poate fi adoptat.

10. Sub aspect consultativ, în opinia subsemnatului, are importanță și faptul că trei deputați din Parlament, semnatari ai sesizării nr.229a/2023, sunt originari din localitățile UTA Găgăuzia și, de regulă, la ședințele legislativului se manifestă ca reprezentanți ai populației de acolo. În acest context, consider necesar de a menționa că proiectul de lege înregistrat la 18 iulie 2023 a putut fi consultat până la votarea acestuia în prima lectură. Deputații din Frațiunea Blocului Comuniștilor și Socialiștilor, printre care și autorii sesizării menționate, au părăsit sala de ședințe a Parlamentului și nu au participat la dezbaterile proiectului de lege în prima lectură (a se vedea pagina 28 a stenogramei ședinței Parlamentului din 31 iulie 2023)⁴. De la votarea proiectului în prima lectură (31.07.2023) până la votarea acestuia în lectura a doua (05.10.2023), acești deputați au avut la dispoziție 65 zile pentru a prezenta amendamente sau a căuta soluții în interesul autonomiei. Un singur amendament prezentat pe data de 1 august 2023 conținea propunerea de a fi retras proiectul din procedura legislativă. Fiind prezenți în sala de ședințe, autorii sesizării nr.229a/2023 nu au participat la dezbaterile parlamentare în lectura a doua (a se vedea paginile 81, 82 ale stenogramei ședinței Parlamentului din 5 octombrie 2023)⁵. Un astfel de comportament m-a făcut să ajung la concluzia că deputații-autori ai sesizării nu au folosit autoritatea de reprezentanți ai poporului pentru un dialog consistent și pentru a contribui la un proces eficient de legiferare.

² <https://www.youtube.com/watch?v=-IyFnOI-0D4>

³ <https://multimedia.parlament.md/grupul-de-lucru-parlamentar-privind-gagauzia-a-examinat-initiativa-legislativa-care-prevede-restituirea-impozitelor-si-taxelor-agentilor-economici-din-unitatea-autonoma-de-la-bugetul-unitatii-teritori/>

⁴ <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=N%2fKjOeuD7tE%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

⁵ <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=%2b85jqAqv98c%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

11. Așadar, argumentele de la §§ 5-9 demonstrează că între autoritățile centrale și autoritățile locale din UTA Găgăuzia au avut loc consultări reale. Autoritățile locale din UTA Găgăuzia au participat la ședințele publice și au avut posibilitatea reală de a aduce la cunoștința Parlamentului opinia și analizele proprii asupra proiectului de lege. Nu există niciun motiv pentru a declara că ele [consultările] au fost mimate.

12. Am subliniat că, în prezenta cauză, normele contestate au ca obiect de reglementare taxe și impozite de stat, adică cele care sunt de competența exclusivă a autorităților centrale ale statului. Consultările cu autoritățile locale în privința modului de folosire a taxelor și impozitelor de stat pot avea doar un caracter facultativ. Guvernul, și după caz Parlamentul, în funcție de necesități (programe sociale, economice, culturale etc.) pot, pentru o perioadă de timp, să susțină bugetele locale prin transferul unor mijloace ale statului, dar, în același timp, dețin întreaga competență pentru a înceta o astfel de susținere sau a obliga autoritățile locale să folosească aceste mijloace într-un anumit fel, de exemplu, să restituie impozitele celor îndreptățiți.

13. Sensul acțiunii Parlamentului de a consulta autoritatea locală constă în oportunitatea de a obține o părere (un aviz) cu privire la o anumită problemă pentru ca, în calitate de decident, să adopte o soluție motivată care să ia în considerație toate circumstanțele importante. Admitem că consultarea autorităților locale ar putea avea loc și în domeniul bugetar, totuși, impunerea autorităților centrale de a consulta „eficient” autoritățile locale în materia restituirii taxelor și impozitelor este o interpretare forțată și nu se sprijină pe o prevedere constituțională.

14. Obligația de consultare nu presupune, prin sine însăși, realizarea unui consens. Faptul că consultările s-ar fi putut desfășura în proceduri mai eficiente, că documentarea consultărilor și avizele la proiect ar fi putut avea un conținut mai vast, o motivare mai convingătoare nu permite de a califica consultările ca fiind ineficiente sau contrare principiului constituțional al consultării autorităților locale prevăzut de articolele 109 și 111 din Constituție.

15. Faptul că Parlamentul nu a susținut opiniile prezentate de autoritățile locale nu reprezintă o problemă din perspectiva articolelor 109 și 111 din Constituție, de vreme ce principiul consultării autorităților locale nu poate fi interpretat în sensul în care opinia autorităților locale este obligatorie pentru Parlament. O abordare contrară ar veni în conflict cu statutul Parlamentului de unică autoritate legislativă a statului.

16. Din considerentele menționate am ajuns la o concluzie contrară celei adoptate de majoritate. Am considerat că Parlamentul la adoptarea normelor contestate nu a încălcat normele de procedură legislativă prevăzute de Legea Supremă.

CU PRIVIRE LA CRITICILE DE SUBSTANȚĂ

17. Curtea Constituțională a ajuns la concluzia neconstituționalității articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal pentru încălcarea normelor de procedură legislativă și a declarat că în legătură cu această concluzie este scutită de a continua controlul de constituționalitate al normelor contestate sub aspectul criticilor de substanță.

18. În opinia subsemnatului, odată ce am ajuns la concluzia că normele de procedură nu au fost încălcate, am considerat necesar să supun analizei și criticile de neconstituționalitate aduse fondului articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal, mai ales că acestea au fost dezbătute pe larg în ședința Curții Constituționale.

19. Așa cum s-a menționat, obiectul controlului de constituționalitate a fost Legea nr. 285/2023 privind modificarea articolului 6 din Codul fiscal, adoptată la 5 octombrie 2023, publicată în Monitorul Oficial pe 21 octombrie și intrată în vigoare pe 1 noiembrie 2023. Articolul 6 alin. (11) din Codul fiscal avea următorul conținut: „(11) Restituirea sumei impozitelor și taxelor, percepute conform prevederilor prezentului cod și ale altor acte normative, adoptate în conformitate cu acesta, și plătite în plus sau care, conform legislației, urmează a fi restituite, se realizează de la bugetul de stat și de la bugetele locale a căror sursă de venit constituie impozitele și taxele respective, cu excepția restituirii sumei impozitului pe venit al persoanelor fizice care se realizează de la bugetul de stat. Restituirea sumei TVA și accizelor, achitate de către agenții economici din unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special, se realizează de la bugetul acesteia. În cazul în care, după încheierea exercițiului bugetar, suma restituirilor aferente acestor tipuri de venituri depășește suma încasărilor, diferența se acoperă prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat în anul bugetar următor”.

20. Autorii sesizărilor au invocat, iar Curtea Constituțională a admis că norma contestată vine în contradicție cu articolul 111 alin. (1) și (5) din Constituție, deoarece limitează autonomia financiară a UTA Găgăuzia.

Norma contestată nu contravine articolului 111 alin. (1) din Constituție

21. Am susținut că principiul autonomiei locale, reglementat de articolul 109 din Constituție, este aplicabil și unității teritoriale autonome Găgăuzia, având în vedere că articolul 111 alin. (1) din Constituție prevede că Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu statut special. Respectiv, principiul autonomiei locale trebuie interpretat în conformitate cu Carta Europeană a Autonomiei Locale, care, *inter alia*, vizează capacitatea autorităților locale de a se autoguverna, de a dispune de structuri administrative și resurse financiare proprii (a se vedea HCC nr.27 din 14 septembrie 2021, §§ 37-38; HCC nr. 19 din 31 octombrie 2023, § 43). Autonomia locală presupune că activitatea autorităților publice locale se bucură de o anumită

independență, inclusiv independență financiară, care trebuie exercitată în limitele prevăzute de Constituție și de legislație.

22. Autonomia locală în domeniul bugetar-fiscal se manifestă prin posibilitatea autorităților de a elabora, a aproba și a executa propriile bugete în mod independent, cu respectarea normelor legale (a se vedea articolul 131 alin. (5) din Constituție). Norma contestată se referă la restituirea unor impozite și taxe de stat plătite în bugetul unității autonome și, din punct de vedere al acestei norme constituționale, ține de executarea bugetului local.

23. Dispozițiile articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal au stabilit o regulă generală clară, potrivit căreia restituirea sumei impozitelor și taxelor se realizează de la bugetul în care aceste impozite/taxe au fost vărsate/defalcate, cu excepția impozitului pe venit al persoanelor fizice care întotdeauna se restituie de la bugetul de stat (teza I). Teza a doua din textul contestat constituie o situație particulară și stabilește că restituirea sumei TVA și a accizelor, achitate de către agenții economici din UTA Găgăuzia, se realizează de la bugetul acesteia. Niciuna din aceste două dispoziții nu restrâng autonomia locală și nici nu limitează independența autorităților locale de a gestiona propriile bugete în modul în care legea prevede. Autorităților locale li se impune obligația de a restitui din bugetul local sumele la care agenții economici din unitatea teritorială autonomă sunt îndreptățiți.

24. Privind din alt punct de vedere, legislatorul a acordat agentului economic care a plătit TVA și accizele în bugetul unității autonome dreptul să solicite restituirea unor sume din aceste impozite în cazul în care acesta [agentul economic] întrunește condițiile stabilite de lege. Respectiv, dacă bugetul autonomiei primise anterior de la agentul economic TVA și accize, gestionarul bugetului local are obligația să restituie agentului economic suma solicitată de acesta. Faptul că bugetele locale se supun reglementărilor legale adoptate exclusiv de către Parlament rezultă din norme constituționale exprese, potrivit cărora utilizarea resurselor financiare al unităților administrativ-teritoriale sunt reglementate prin lege (a se vedea articolul 130 alin. (1) din Constituție) sau bugetele unităților administrativ-teritoriale se execută în condițiile legii (articolul 131 alin. (5) din Constituție).

25. Teza a treia din textul contestat, de asemenea, nu afectează autonomia locală. Ea reprezintă o garanție pentru autoritățile locale, deoarece prevede că în ipoteza în care suma restituirilor a depășit suma TVA și accizelor încasate la bugetul local, diferența se compensează de la bugetul de stat în anul următor.

26. Am considerat că prin mecanismul de restituire a sumei TVA și accizelor din contul bugetului UTA Găgăuzia legislatorul nu a restrâns autonomia/independența financiară a acesteia, de vreme ce UTA Găgăuzia continuă să beneficieze de taxele/impozitele de stat plătite în proporțiile stabilite. Obligația de restituire este o

măsură adecvată în cazul în care agenții economici plătesc TVA și accizele în bugetul local. Întrucât bugetul local a primit taxele/impozitele, gestionarul bugetului respectiv are obligația să restituie persoanelor îndreptățite sumele solicitate. Pentru situația în care din bugetul local ar fi restituită o sumă mai mare decât s-a încasat în realitate, norma contestată prevede o măsură de compensare corespunzătoare de la bugetul de stat.

27. Asadar, din considerentele menționate, am ajuns la concluzia că articolul 6 alin. (11) din Codul fiscal nu limitează principiul autonomiei financiare locale și nu intră în contradicție cu dispozițiile articolelor 109 și 111 alin. (1) din Constituție.

Norma contestată nu contravine articolului 111 alin. (5) din Constituție

28. Bugetele locale reflectă fluxurile de venituri și de cheltuieli ale administrației publice locale, modalitatea de finanțare și acoperire a deficitelor bugetare. Ca parte a sistemului bugetului public național, bugetele locale îndeplinesc un rol complex, care decurge din rolul general al bugetului public. Astfel, bugetul local îndeplinește rolul financiar de mobilizare a resurselor și de redistribuire a acestora pe plan local în funcție de sarcinile care revin fiecărei unități administrativ-teritoriale (a se vedea HCC nr. 27 din 14 septembrie 2021, § 25).

29. Bugetele locale de nivelul al doilea, inclusiv bugetul unității teritoriale autonome (a se vedea articolul 2 din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale), se formează din sursele prevăzute de lege, cum ar fi, *inter alia*, sumele colectate din impozite și taxe locale, venituri colectate, granturi, precum și transferurile de la bugetul de stat sau defalcări ale unor cote din impozitele și taxele de stat (articolele 6 alin. (6) din Codul fiscal și 5 din Legea nr. 397/2003).

30. Articolul 111 alin. (5) din Constituție prevede că „bugetul UTA Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei”. Articolul 18 din Legea nr. 344/1994 cu privire la statutul juridic special al Găgăuziei prevede că „bugetul Găgăuziei este format din toate tipurile de vărsăminte stabilite de legislația Republicii Moldova și de Adunarea Populară. Raportul dintre bugetul Găgăuziei și bugetul de stat se stabilește în conformitate cu legile Republicii Moldova cu privire la sistemul bugetar și cu privire la bugetul de stat pe anul corespunzător sub formă de vărsăminte fixe din toate tipurile de impozite și plăți”.

31. Analiza coroborată a dispozițiilor menționate la § 30 impun câteva obiective ale legislatorului referitoare la bugetul local al UTA Găgăuzia: (i) acest buget se formează în conformitate cu legislația Republicii Moldova; (ii) acest buget este format din toate tipurile de vărsăminte stabilite de legislație; (iii) raportul dintre

bugetul UTA Găgăuzia și bugetul de stat este reglementat de legile privind sistemul bugetar și de legea bugetului de stat pentru fiecare an bugetar; (iv) raportul dintre bugetul UTA Găgăuzia și bugetul de stat se stabilește sub formă de vărsăminte fixe din toate tipurile de impozite și plăți.

32. Așa cum am menționat, în articolele 111 alin. (5) și 18 din Legea nr.344/1994 legislatorul s-a referit exclusiv la modul de formare a bugetului UTA Găgăuzia. În special, expresiile „format din toate tipurile de vărsăminte stabilite de legislație” și „sub formă de vărsăminte fixe din toate tipurile de impozite și plăți” demonstrează că legislatorul a indicat resursele financiare care trebuie avute în vedere la formarea bugetului anual al unității autonome. Niciun cuvânt din aceste dispoziții nu privește modul de executare a bugetului autonomiei și, cu atât mai mult, nu se referă la eventuale restituiri ale impozitelor și taxelor defalcate în bugetul unității autonome.

33. Așadar, având în vedere analizele menționate supra, am ajuns la concluzia că articolul 18 din Legea nr. 344/1994 nu reglementează modul de restituire a taxei pe valoarea adăugată și a accizelor de la bugetul UTA Găgăuzia, iar în acest caz normele contestate nu pot să contrazică articolul 111 alin. (5) din Constituție.

Considerente suplimentare în susținerea constituționalității prevederilor contestate

34. Suplimentar la cele constatate supra, am susținut ideea că pentru a verifica constituționalitatea mecanismului de restituire a TVA și accizelor din bugetul autonomiei trebuie supus analizei regimul și modul de defalcare a impozitelor a căror restituire se cere. Analiza modului de defalcare a TVA și a accizelor este impusă și de echitatea bugetar-fiscală a unităților administrativ-teritoriale, necesitatea ajustării tratamentului bugetar al UTA Găgăuzia în comparație cu alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și reducerea presiunii asupra sistemului bugetar de stat (a se vedea nota informativă la proiectul de lege și consultările publice organizate la 14 august și 12 septembrie 2023).

35. Normele contestate prevedeau restituirea TVA și a accizelor a căror defalcare s-a stabilit prin Legea nr. 267/2013, în vigoare din 1 ianuarie 2015. Așadar, începând cu 1 ianuarie 2015, bugetul central al UTA Găgăuzia beneficiază de defalcări în proporție de 100 %: (i) din volumul total colectat în UTA al impozitului pe venit al persoanelor fizice, (ii) din volumul total colectat în UTA al impozitului pe venitul persoanelor juridice, (iii) din volumul total colectat în UTA al taxei pe valoarea adăugată la mărfurile produse și la serviciile prestate pe teritoriul unității teritoriale autonome; și (iv) din volumul total colectat în UTA al accizelor la mărfurile supuse

accizelor, fabricate pe teritoriul unității teritoriale autonome (a se vedea articolul 5 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 397/2003).

36. Potrivit legislației naționale, aceste patru tipuri de impozite sunt impozite de stat. În mod obișnuit, taxele/impozitele de stat se varsă în bugetul de stat și reprezintă principala sursă de venituri a acestuia. Competența de a gestiona taxele/impozitele de stat aparține în exclusivitate autorităților centrale ale statului care gestionează sistemul fiscal și, după caz, sistemul bugetar.

37. Totuși, legislatorul a prevăzut unele excepții de la această regulă, adică unele impozite de stat nu se plătesc în bugetul de stat. Prima excepție se referă la impozitul pe venit al persoanelor fizice, care servește ca sursă pentru consolidarea autonomiei locale și este defalcat în proporțiile prevăzute de lege la bugetele locale de nivelul întâi și al doilea (a se vedea articolul 5 alin. (1-5) din Legea nr.397/2003), iar în bugetul UTA Găgăuzia acest impozit se varsă în proporție de 100%. Adicional menționăm că o parte din impozitul pe venit al persoanelor fizice care nu este defalcat în bugetele locale se varsă în bugetul de stat și servește ca sursă pentru formarea fondului de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale. A doua excepție se referă la trei impozite de stat (impozitul pe venit al persoanelor juridice, taxa pe valoarea adăugată și accizele) care sunt virate doar în bugetul UTA Găgăuzia de către persoane-plătitoare de aceste impozite care-și au sediul pe teritoriul UTA Găgăuzia. Aceste taxe/impozite se varsă în proporțiile menționate *supra* la § 35.

38. Am susținut că, pentru a proteja unitățile administrativ-teritoriale cu o situație financiară mai dificilă, legislatorul a pus în aplicare principiul solidarității financiare prevăzut de articolul 9 alin. (5) din Carta Europeană a Autonomiei Locale. Acest principiu presupune susținerea financiară de către stat a celor mai slab dezvoltate unități administrativ-teritoriale prin aplicarea mecanismelor de repartizare echitabilă a unor resurse financiare ale bugetului de stat (a se vedea articolele 3 lit. f) și 12 alin. (5) din Legea nr. 435/2006 cu privire la descentralizarea administrativă și articolul 11 din Legea nr.397/2003). În acest sens, legislatorul a instituit fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale (fondul de echilibrare a bugetelor locale de nivelul întâi și fondul de echilibrare a bugetelor locale de nivelul al doilea), pentru a asigura o procedură de egalizare financiară destinată corectării efectelor repartiției inegale a resurselor potențiale de finanțare. Repartizarea mijloacelor fondului de susținere financiară se efectuează între bugetele locale, în baza legii anuale a bugetului de stat, după formule prevăzute de lege și în funcție de anumiți factori obiectivi.

39. Bugetul UTA Găgăuzia nu beneficiază de mijloacele fondului de susținere financiară (a se vedea articolul 11 alin. (6) din Legea nr.397/2003), în schimb

bugetul UTA Găgăuzia beneficiază de defalcările menționate la articolul 5 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 397/2003 și analizate la §§ 33 și 35. După cum au menționat autorii sesizărilor, precum și reprezentanții Guvernului, defalcările menționate reprezintă o alternativă mecanismului de susținere financiară.

40. Reprezentanții Guvernului au susținut în ședința Plenului Curții că, începând cu 1 ianuarie 2015, data intrării în vigoare a reglementărilor privind fondul de susținere financiară, dar și privind defalcările stabilite pentru bugetul UTA Găgăuzia, venitul bugetului UTA Găgăuzia colectat din trei impozite de stat (TVA, accize, impozitul pe venit al persoanelor juridice) a realizat pentru autonomie o situație financiară avantajoasă în raport cu celelalte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea. Spre exemplu, în anii 2016-2023 acest avantaj financiar în UTA Găgăuzia pe cap de locuitor a depășit cu cel puțin 140% și cel mult 214% media calculată în celelalte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea. S-a afirmat că acest avantaj financiar permitea UTA Găgăuzia să finanțeze nu doar necesitățile stringente și specifice autonomiei (limbă, cultură, autorități publice) prevăzute în Legea nr. 344/1994, dar, suplimentar, și alte domenii prin indemnizații, compensații, subvenții, granturi etc., finanțări de care nu beneficiau celelalte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

41. În ședința Curții s-a afirmat că existența acestui dezechilibru financiar a constituit motivul pentru care a fost adoptată Legea nr. 285/2023, prin care s-a reglementat restituirea taxei pe valoarea adăugată și a accizelor. Această reglementare a urmărit scopul de a reduce presiunea financiară asupra bugetului de stat. De asemenea, reprezentanții Guvernului au menționat că avantajul financiar *per capita* al bugetului UTA Găgăuzia în raport cu alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea s-ar fi menținut și după intrarea în vigoare a normelor contestate.

42. Am ajuns la concluzia că obiectivele urmărite de legislator la adoptarea Legii nr. 285/2023 au fost legitime, de vreme ce bugetul UTA Găgăuzia continuă să beneficieze de 100 % din volumul colectat al taxei pe valoarea adăugată la mărfurile produse și la serviciile prestate pe teritoriul unității teritoriale autonome și al accizelor la mărfurile supuse accizelor fabricate pe teritoriul acesteia.

43. La stabilirea unui regim fiscal special pentru unitatea autonomă, legislatorul trebuie să asigure un echilibru între tratamentul financiar al unității autonome și tratamentul altor unități administrativ-teritoriale similare din țară. Această punere în balanță urmărește să asigure respectarea principiilor solidarității și proporționalității financiare. Să faci parte dintr-un stat implică în mod normal obligația de a participa la forme de egalizare între teritoriile mai puternice și mai slabe din punct de vedere economic (a se vedea § 75 din Raportul Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei).

44. Așadar, am ajuns la concluzia că prin adoptarea articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal legislatorul a urmărit să asigure un echilibru între toate unitățile administrativ-teritoriale din țară în cazul colectării și restituirii sumei TVA și a accizelor și să pună în aplicare principiul solidarității financiare. Am considerat că legislatorul, în realizarea competențelor sale constituționale de unică autoritate legislativă, este îndreptățit să instituie mecanisme fiscale pentru susținerea unităților administrativ-teritoriale mai slab dezvoltate, în special atunci când operează cu taxele/impozitele de stat. Având în vedere situația economică a Republicii Moldova și datorită cunoașterii directe a societății și nevoilor acesteia, am considerat că legislatorul este, în principiu, mai bine plasat decât Curtea Constituțională pentru a aprecia necesitatea adoptării unor măsuri în domeniul bugetar-fiscal.

45. Din considerentele menționate, am ajuns la o concluzie fermă că dispozițiile articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal nu erau în contradicție cu dispozițiile articolelor 109 și 111 din Constituție, și Curtea trebuia să le declare ca fiind constituționale.

Judecătorul constituțional

Nicolae ROȘCA